

150 let knihovny v Kněževsi (1870-2020)

Napsal ROMAN HARTL

POČÁTEK

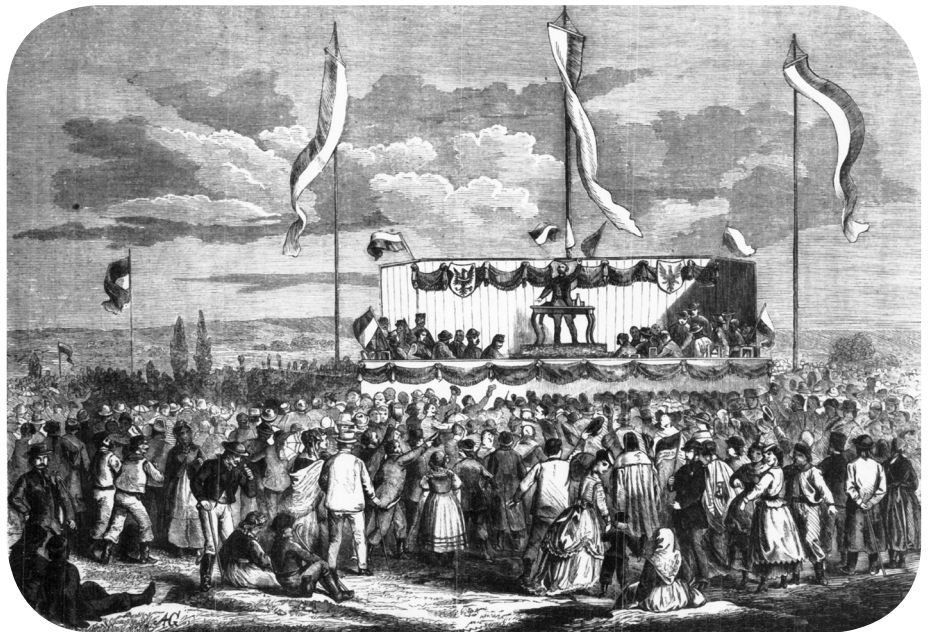
Na osmdesát tisíc mladých lidí se shromáždilo 16. května 1869 na letenské pláni u Prahy, aby společně vyjádřilo své odhodlání osobně přispět k intelektuálnímu, tělesnému a morálnímu rozvoji českého národa. Pod heslem „Osvětou ke svobodě“ promluvil k mladým lidem zakladatel Sokola Miroslav Tyrš, politik Edvard Grégr nebo literát Karel Sabina. Všichni řečníci zdůraznili významnou úlohu omladiny při tělesném i duševním zušlechťování nejširších vrstev obyvatelstva a vyzdvihli vzdělanost jako základ národní blahobyti a státního rozkvětu.

K poselství letenského shromáždění se přihlásilo i několik vysokoškolských studentů z Rakovníka a okolí a v létě roku 1869 vytvořili spolek Vesna pro šíření vzdělanosti a ušlechtilé zábavy na rakovnickém venkově. Mezi zakládajícími členy spolku byl i tehdy dvaadvacitiletý student pražské techniky Josef Karel Švácha z Kněževsi.

Prvním veřejným vystoupením spolku Vesna bylo svěcení spolkového praporu v Rakovníku 13. září 1869. Telegramem pozdravil slavnost i předseda památného letenského shromáždění Miroslav Tyrš. Slavnosti se zúčastnila i skupina kněžveských divadelních ochotníků vedená Václavem Hornofem. Jednou z družiček spolkového praporu byla Zdeňka Havlíčková, osiřelá dcera K. H. Borovského, která v té době žila v rodině rakovnického advokáta a politika A. P. Trojana.

Spoluzakladatel spolku Vesna Josef Karel Švácha (1847-1875) byl synem kněžveského rolníka Josefa Šváchy z čp. 63. Vystudoval pražskou techniku, působil jako učitel na hospodářsko-průmyslové škole v Karlíně, později jako suplující profesor Ústavu pro vzdělávání učitelů v Praze. Zemřel v pouhých 29 letech. Jeho mladší bratr František (1850-1922) byl učitelem přírodopisu a autorem několika přírodopisných učebnic. Od roku 1888 byl ředitelem měšťanské školy v Polné a okresním školním inspektorem pro Pardubicko. V letech 1898-1915 působil jako školní inspektor na Žižkově. Za svou činnost byl vyznamenán titulem císařského rady.

V počátcích své existence se spolek Vesna soustředil především na zakládání občanských (veřejných) knihoven a pořádání vzdělávacích přednášek. Do května roku 1870 spolek položil základy 7 občanských knihoven, a to ve Slabčích, Senomatech, Domoušicích, Řevničově,

Památné shromáždění na Letné v květnu 1869 očima kreslíře časopisu Světozor.

Rousínově, Krupé a Kněževsi. Knihovna v Kněževsi vznikla 1. 1. 1870 a spolek Vesna jí do začátku věnoval 50 svazků knih a časopisů.

Číslem 1 na seznamu darovaných knih byl Komenského Labyrint světa.

PRVNÍ KROKY

Nelehký úkol uvést právě založenou občanskou knihovnu v Kněževsi do provozu a postavit ji na pevné základy vzal v lednu roku 1870 na svá bedra třicetiletý Václav Hornof, obecní písař, básník a vůdčí osobnost kulturního dění v Kněževsi šedesátých a první poloviny sedmdesátých let 19. století.

Hornofův úkol spočíval především v rozmnožení skromného základního knižního fondu knihovny (padesát svazků knih a časopisů), získání skříně pro uložení knih a nalezení vhodné místnosti, kde by mohl knihy a časopisy uskladnit a půjčovat.

Ve svém úsilí spoléhal Hornof na pomoc a podporu veřejnosti. V dubnu 1870 se ke svým spoluobčanům obrátil prostřednictvím veřejného oznámení, ve kterém je vybídl, aby knihovně darovali knihy ze svých domácích knihoven, jakýkoliv obnos k pořízení dalších

knih a v neposlední řadě i prkna k výrobě knihovní skříně. Emotivně formulovanou výzvu zaštitilo svým podpisem šest předních občanů Kněževsi, mezi nimi starosta Václav Vojáček, statkář Jakub Štros, farář Ludvík Ullmann nebo hostinský František Cédl.

Kněžveská veřejnost přijala Hornofovu výzvu vlažně. Přesto se prvnímu knihovníkovi podařilo do října roku 1870 rozmnožit knihovní fond na čtyři sta svazků. Tolika knihami se nemohla pochlubit žádná jiná venkovská veřejná knihovna v okolí. Většinou se jednalo o zánovní tituly, získané darem. Sám Hornof jich knihovně věnoval 150.

Půjčování knih začalo 15. ledna 1870. Od října 1870 byla knihovna umístěna v hostinci Vendelína Gutha, v místnosti vedle výčepu. Hornof půjčoval knihy každou neděli a svátek od půl jedné do dvou hodin odpoledne, a to pouze dospělým čtenářům, nejvýše dva svazky naráz a nejdéle na jeden týden.

Počátky občanské knihovny se prolínají s první érou kněžveského ochotnického divadla. Vzniklo na začátku šedesátých let. Jedním z jeho prvních představení byla veselohra „Jeden z nás se musí oženit“, kterou ochotníci sehráli společně s jednoaktovkou „Duch času“ v březnu roku 1864 ve prospěch místní školy.

Na začátku sedmdesátých let tvořili herecký soubor knězeveského divadla především studenti. Režisérem souboru byl farář Ludvík Ullmann a hrávalo se v sále hostince Františka Cédla (čp. 20; na jeho místě stojí dnes nákupní středisko). Výtěžek nejednoho divadelního večera byl věnován občanské knihovně.

VÁCLAV HORNOF

Václav Hornof, první knihovník knězeveské občanské knihovny, měl literaturu v krvi. Psal básně, humoristické povídky, překládal z němčiny povídky pro mládež, napsal i divadelní hru. Některé své literární práce uveřejnil pod pseudonymem Kněžoveský nebo Hornov. Velmi se zasloužil o zachování literárního odkazu lidového básníka Františka Chládky (1829–1861), který se narodil ve Hředlích na Poddžbánsku a zemřel v blízkých Senomatech.

Hornof byl knězeveským rodákem. Přišel na svět 21. září 1840 v čp. 59. Byl synem sedláka Josefa Hornofa a jeho manželky Františky, rozené Cédlové z čp. 20. Vystudoval učitelský ústav, svému povolání se však věnoval pouze krátce. Po půlročním působení v Panenském Týnci (1860) musel kvůli onemocnění tuberkulózou školu i učitelskou profesi opustit. Vrátil se do Kněževsi, kde pak pracoval jako obecní písař.

V Kněževsi založil a vedl čtenářskou Besedu (1861; po dvou letech zanikla), působil i v ochotnickém divadle. Založil obecní kroniku a také kroniku občanské knihovny. Za dobu jeho obětavého působení v funkci knihovníka (1870–1874) se fond knihovny rozrostl z původních padesáti svazků na více než šest set.

Václav Hornof zemřel 6. března 1874 v Chrástanech, u své sestry Františky, která se o nemocného bratra na sklonku jeho života starala. Pohřben je v rodné Kněževsi.

Učitelské profesi a literární tvorbě se věnoval i Hornofův mladší bratr Martin Bohumil (1844–1902). Od roku 1890 působil jako učitel, posléze jako ředitel Novoměstské dívčí školy v Pardubicích. Psal povídky (především historické povídky pro mládež), vydal i několik učebnic. S bratrem Václavem sestavil sbírku hádanek s názvem Oříšky. Literární talent Martina B. Hornofa zdědil jeho syn Vladimír (1870–1942). Stal se knězem a působil jako učitel náboženství na gymnáziu v Hradci Králové. Psal povídky a náboženské básně, z nichž některé byly zhudebněny. V povídce Staří varhaníci (1897) převyprávěl vzpomínky svého otce na trojlístek výtečných rakovnických varhaníků – knězeveského učitele Spála, ředitele rakovnické reálky Martinovského a krušovicého faráře Rittersberga.

Hornofova starší sestra Františka, která o něj na sklonku jeho života pečovala, se narodila v roce 1833. V roce 1858 se vdala za sedláka Antonína Donáta v Chrástanech (čp. 31). Jejich synové Josef (1858–1937) a Václav (1858–1937) se stali významnými postavami české společnosti přelomu 19. a 20. století. Josef jako vynikající elektrotechnik, Václav jako politik, hájící zájmy zemědělců. Josef byl průkopníkem elektrotechnického průmyslu v českých zemích, byl spolujednatel a později majitelem významné elektrotechnické firmy Bartelmus. O elektrotechnice také přednášel

Hostinec čp. 20 kolem roku 1900. Dnes stojí na jeho místě nákupní středisko.

na brněnské univerzitě. Václav se stal majitelem velkostatku v Pavlově na Pelhřimovsku a svou úspěšnou politickou kariéru završil v letech 1924–1926 jako předseda senátu Národního shromáždění. Jeho politický život inspiroval Antonína Sovu k napsání románu Tóma Bojar (1910).

PŘELOM STOLETÍ

V roce 1872 předal studentský spolek Vesna knihovnu obci. Po smrti Václava Hornofa (1874) převzal knihovnu František Urban. Za jeho vedení (1876–1881) se knižní fond rozrostl již na více než tisíc svazků. Za učitele Františka Suttnera (1881–1903) získávala knihovna nové přírůstky především díky soukromým dárcům a spolkům, z výnosů sbírek, příspěvků od obce nebo z výtěžků zábav a divadelních představení. Fond se však rozrůstal nahodile a nesystematicky, někdy jen o deset, v jiných letech však až o sto svazků za rok.

Prvním zaznamenaným titulem vyřazeným z knihovny kvůli jeho nevhodnému obsahu, byl v roce 1881 brakový šestisvazkový překladový román Krvavá svatba aneb mořský loupežník benátský. Společně s ním vyřadil knihovník František Suttner čtyři další romány, které podle jeho názoru svou nízkou literární úrovní „hyzdily“ knězeveskou knihovnu.

Za knihovníka učitele Josefa Pravdy (1904–1909) byla knihovna umístěna v bytě školníka v budově obecné školy. Odtud byla posléze přesunuta do opatrovny v budově obecné školy a odtud pak zpátky do školníkovy bytu. Jelikož knihovnu tvořily všehovšudy tři skříně s knihami, nebylo stěhování nikdy příliš náročné. Na podzim 1910 – již za nového knihovníka učitele Františka Kloučka (1909–1920) – se knihovna nastěhovala do jedné místnosti v budově obecního úřadu čp. 121.

V letech 1905–1915 počet čtenářů značně kolísal od zhruba třiceti do přibližně jednoho sta. Čtenářskou obec tvořili hlavně dělníci a rolníci. Čtení knih bylo záležitostí pouze podzimu a zimy, na jaře a v létě se vzhledem k zemědělským pracím a krátkým večerům četlo málo nebo vůbec.

Podle knihovního řádu z roku 1911 byly knihy půjčovány výhradně dospělým čtenářům, dítěti knihovník nevydal knihu ani v případě, kdy ji přišlo vyzvednout pro svého rodiče.

Slibný rozvoj knihovny zbrzdila první světová válka. Knihovna se musela vystěhovat na chodbu a také dočasně vyřadit ze svého fondu tituly zakázané válečnou cenzurou. Zastupující knihovník F. X. Kučera, který nahradil knihovníka Františka Kloučka po dobu jeho vojenské služby (1915–1918), ukrýl na vlastní riziko zakázané knihy ještě dříve, než mohlo dojít k jejich úřednímu zabavení. Jednalo se například o spisy T. G. Masaryka. Místnost knihovny sloužila za války jako sklad aprovizace a poté jako ubytovna pro hlídače ruských válečných zajatců, přidělených do Kněževsi na práci.

Navzdory ztíženým poměrům se však půjčovalo a četlo dál. A jak podotkl v kronice knihovny F. X. Kučera: Četlo se dost. Knihy, půjčované zdarma, představovaly snadno dostupný způsob, jak alespoň na několik hodin uniknout válečným útrapám.

František Xaver Kučera (1890–1974) měl vedle knihovny i mnoho dalších zájmů, mimo jiné esperanto. Jeho oblíbeným autorem byl básník J. S. Machar. Za války, kdy se Macharovy knihy ocitly na indexu a jejich autor byl politicky pronásledován, podporoval Kučera spisovatelovu rodinu potravinovými balíčky.

PRVNÍ REPUBLIKA

Prvních téměř padesát let fungovala veřejná knihovna v Kněževsi pouze díky pochopení a obětavosti zainteresovaných osob a institucí. To se změnilo v červenci 1919, kdy nová Republika československá přijala zákon o veřejných obecních knihovnách. Od té chvíle se zřizování a udržování knihoven stalo pro obec povinností. Každá obec musela mít svou veřejnou knihovnu, poskytnout jí vhodné prostory, finančně ji podporovat a vytvořit knihovní radu, která bude její činnost organizovat. Knihovna se stala pevnou a důležitou součástí kulturního života.

Knihovní zákon z roku 1922 určoval také, které knihy smějí a nesmějí v knihovně být. Na seznamu nežádoucí literatury figurovaly i krávy, detektivní povídky nebo indiánky, „které senzačním způsobem dráždí fantazii čtenářovu“. Právě tento druh oddechového čtení se však mezi čtenáři těšil největší oblibě a postupně si do nabídky knihovny stejně našel cestu.

Koncem roku 1920 převzal knězeveskou knihovnu holič Jindřich Junek, jemuž se pak ve dvacátých a třicátých letech podařilo za podpory knihovní rady a obecní samosprávy v čele se starostou a velkým příznivcem knihovny statkářem Josefem Vrábíkem vytvořit z knihovny nejvýraznější a nejnavštěvovanější kulturní instituci meziválečné Kněževsi.

Ještě před rokem 1920 se knihovna otevřela i mladým a dětským čtenářům, kteří dosud neměli do knihovny přístup. Rostl počet čtenářek. Čtenářská obec se zvětšovala a výpůjček přibývalo takovou měrou, že v roce 1926 musel být zaveden i druhý půjčovný den (vedle čtvrtka se začalo půjčovat i v pondělí). Po několika stěhování z místnosti do místnosti uvnitř budovy obecního úřadu (čp. 121) se knihovna v roce 1937 usadila v bývalé úředovně místní kampeličky, která přesídlila z čp. 121 do vlastní nové budovy čp. 21. Kampelička postoupila knihovně svou bývalou kancelář včetně veškerého nábytku. Knězeveská knihovna se díky tomuto velkorysému daru stala nejlépe zařízenou venkovskou knihovnou na Rakovnicku. Zároveň se mohla pochlubit i nejrychleji rostoucím fondem, který především díky štědrým soukromým dárcům rostl průměrně o stočtu titulů ročně.

Čtenáři si knihy v knihovně nemohli volně vybírat, jak je tomu dnes. K dispozici měli pouze seznamy. O vybraný titul museli požádat knihovníka za pultem, který jim pak knihu nebo svazek časopisů přinesl k výdejní přepážce.

Za první republiky prožívala knihovna dobu nebyvalého rozkvětu. K němu paradoxně nejvíce přispěla hluboká hospodářská krize na přelomu 20. a 30. let. Vysoká nezaměstnanost přála čtení. I proto, že knihy se půjčovaly zadarmo. V roce 1931, kdy krize vrcholila, znamenala knihovna svůj nejlepší roční výsledek za celá dvacátá a třicátá léta – 204 čtenáři si vypůjčili 7451 svazků knih a časopisů.

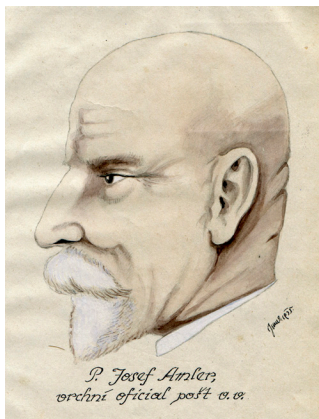
Zdaleka nejpůjčovanější četbou byly lidové romány Vlasty Javořické. Například jen v roce 1937 si čtenáři (a především čtenářky) vypůjčili knihy této autorky celkem 497krát! Ke stálícím patřily i romány Bohumila Brodského, detektivky Edgara Wallace nebo Curwoodovy kovbojky.

Hlad po knihách byl v Kněževsi mezi světovými válkami velký. Vedle hojně navštěvované veřejné knihovny měl městys i své knihkupectví, které zde v roce 1928 otevřel Rudolf Baňka.

FRANTIŠEK TOPKA

Prvním předsedou knihovní rady, řídicího orgánu veřejné knihovny, byl v roce 1920 zvolen MUDr. František Topka (1865–1949). Radě předsedal dva roky.

Pražský rodák František Topka přišel do Kněževsi jako nový obvodní lékař v roce 1890. Celé následující půlstoletí pak stál v čele kul-

Nahore vlevo: Josef Amler (kresba Jindřicha Junka ml.). Vlevo: František Topka se svým pravnukem Jiřím Zedníčkem, pozdějším vynikajícím basketbalistou, v roce 1945. Vpravo: Knihovník Jindřich Junek mladší (před přepážkou) se svými pomocníky v roce 1946.

turního a osvětového dění v městysi, ať už jako nadšený ochotník, okrašlovatel, podporovatel knihovny, sokol nebo zastupitel.

Stál u zrodu první místní finanční instituce – spořitelního a záložního spolku neboli kampeličky (1898), byl zakladatelem a třicet let předsedou místního Sokola (založen 1907) nebo zakladatelem místní osvětově-zdravotnické poradny pro matky a děti (1931). Již v roce 1891 založil v Kněževsi místní odbočku Národní jednoty severočeské, která pak v devadesátých letech převzala od obce péči o veřejnou knihovnu a také starost o rozšiřování knihovního fondu. Sám doktor Topka věnoval knihovně několik desítek svazků.

Úctyhodná byla Topkova divadelní činnost. Hrál i režisoval. Od devadesátých let 19. století byl vůdčí osobností divadelního souboru místního odboru Národní jednoty severočeské, později i sokolského divadla, které vzniklo v roce 1919. Ve všech svých divadelních profesích (herec, režisér, dramaturg) byl uznávanou osobností. Pod vedením doktora Topky byli kněževeští ochotníci ambiciózním souborem, který se nebál ani náročnějších her.

V roce 1893 založil doktor Topka okrašlovací spolek, který v následujících letech pečoval o úpravu knězeveských veřejných prostranství a výsadbu zeleně. Na návrh okrašlovacího spolku došlo v roce 1906 k pojmenování do té doby bezjmenného knězeveského náměstí a všech ulic.

Za svůj výrazný přínos k rozkvětu Kněževsi byl František Topka v roce 1937 jmenován čestným občanem Kněževsi. Od roku 2009 nese jméno MUDr. Františka Topky nová ulice pod školou.

JOSEF AMLER

Největším mecenášem veřejné knihovny v Kněževsi byl za celou její historii Josef Amler. V letech 1921–1934 věnoval knihovně stovky vesměs nových knih ve značné celkové hodnotě přes patnáct tisíc korun.

Josef Amler se narodil 17. března 1860 v Kněževsi čp. 60. Byl poštovním úředníkem, později poštmistrem. Vystřídal několik působišť, po odchodu do výslužby se přistěhoval zpátky do svého rodiště. Společný zájem o literaturu ho na začátku dvacátých let sblížil s knihovníkem Jindřichem Junkem. Stali se blízkými přáteli a Josef Amler začal knihovnu podporovat knižními dary.

První čtyři knihy věnoval knihovně v roce 1921. V následujících letech stoupal počet darovaných knih až k jednomu stu ročně. Byly mezi nimi knihy českých i světových autorů, detektivky, dobrodružné romány, kovbojky, historické příběhy i romány pro ženy. Velký počet novinkových titulů, které knihovna díky darům Josefa Amlera předkládala čtenářům, jí na přelomu dvacátých a třicátých let získával mnoho nových příznivců.

V roce 1932 se Josef Amler přestěhoval do Rakovníka, knihovnu ve svém rodišti však podporoval nadále až do své smrti v roce 1934. Poslední darované knihy převzal knihovník Jindřich Junek ještě posmrtně v den Amlerova pohřbu 14. prosince 1934.

Josef Amler byl pohřben v Kněževsi. Obecní zastupitelstvo věnovalo na jeho náhrobek pamětní desku, ve které vyjádřilo svou vděčnost za Amlerův přínos k obohacení a rozvoji knězeveské knihovny.

ČTYŘICÁTÁ LÉTA

Za okupace v letech 1939-1945 přišla knihovna o stovky svých knih, které nacisté označili za nežádoucí a odsoudili je ke zničení. Jednalo se především o publikace s tematikou sovětského Ruska, komunismu a socialismu, československých legií a odboje obecně, díla židovských spisovatelů a později i knihy anglických, francouzských nebo amerických tvůrců. Čtenáři se museli rozloučit i se svými oblíbenými anglickými detektivkami nebo americkými kovbojkami, které přitom ještě v roce 1941 vedly žebříček nejpůjčovanějších titulů kněžveské knihovny.

Za vyřazené knihy přicházely do Kněževsi režimem schválené tiskoviny propagující naci-smus, které však v oblíbě nemohly se vzrušujícími příběhy londýnských detektivů a amerických pistolníků soupeřit. Knihovník Jindřich Junek mladší musel ve statistických výkazech o činnosti knihovny falšovat údaje, aby doložil, že tyto politické škváry vůbec někdo čte.

Zakázané tituly byly skladovány v zapčetých bednách a pod dohledem četníků, případně rovnou odvázeny pryč z Kněževsi ke zničení. Následkem cenzurních čistek pozbyla knihovna za druhé světové války přibližně pětinu svého fondu. Zhruba dvě stě titulů bylo nenávratně ztraceno, dalších přibližně 300 se po válce vrátilo do polic.

Stejně jako všechny ostatní veřejné instituce nebo obchody, i kněžveská knihovna musela být za okupace označena německo-českým názvem a vybavena dvojjazyčným razítkem k označování knih a dokumentů. Knihovník Jindřich Junek mladší však nenáviděné razítko použil pouze jednou jedinkrát, a to když ho na památku otiskl do kroniky knihovny.

V roce 1940 převzal knihovnu po svém otci Jindřich Junek mladší a knihovníkem zůstal do roku 1948. Ve snaze jít s dobou a udržet krok s městskými knihovnami zavedl v Kněževsi mnoho novinek, mimo jiné čtenářské legitimace, nový systém evidence výpůjček nebo barevné odlišení jednotlivých typů literatury – pro zábavnou literaturu zvolil hnědý papírový obal, pro dětskou modrý a naučné knihy balil do bílé barvy.

V roce 1946 již více než třetinu ze všech zhruba dvou set čtenářů kněžveské knihovny tvořily děti do 14 let. Školou povinná mládež, která dříve neměla do knihovny vůbec přístup, se pomalu stávala pilířem čtenářské obce. V prvním poválečném roce tvořilo fond dětské literatury zhruba 250 titulů.

Více než 600 obyvatel Kněževsi, mezi nimi i mnoho čtenářů kněžveské knihovny, odešlo v letech 1945–1946 osídlovat pohraničí po odsunutých Němcích. Z roku na rok se čtenářská obec knihovny zmenšila v důsledku tohoto masového přesunu obyvatelstva zhruba o čtvrtinu. Mnoho kněžveských rodin našlo nový domov v městečku Schmiedberg (Kovářská) v Krusných horách.

V roce 1946 se knihovna znovu stěhovala, tentokrát do pronajatého soukromého domu čp. 290 v Libušině ulici. Na novém místě však vydržela pouze dva roky. V roce 1948 se vrátila do čp. 121, do uvolněné kanceláře Místního národního výboru, který naopak přesídlil do domu čp. 124 (nynějším budova úřadu městyse).

Knížní čistky, známé z nacistické okupace, se po roce 1948 znovu staly součástí čtenář-

Zdeňka Bestajovská (vlevo) a Ladislava Fröhlichová (vpravo) při setkání s rakovnickými knihovníky.

ské reality. Tentokrát však o tom, co se smí a nesmí číst, rozhodovali komunističtí cenzori. Úspěšnost knihoven se měřila podle množství vypůjčených svazků politické literatury, která v případě knihovny v Kněževsi tvořila desetinou fondu. Tuhá sovětizace v 50. letech se nevyhnula ani dětské literatuře. Noví sověští hrdinové jako Timur a jeho parta nebo Pavlík Morozov, jejichž charakteristickým rysem byla poslušnost a upřednostňování kolektivu na úkor sebe sama, však mladým čtenářům nepřiřostli k srdci tak, jak si nová diktatura představovala.

PROFESIONALIZACE

Po odchodu knihovníka Františka Loudy a přestěhování knihovny z čp. 121 do přízemí budovy místního národního výboru (čp. 124) v roce 1963 se knihovna potýkala s častým střídáním knihovníků, nedostatečnou půjčovnou dobou i zajištěním finančních prostředků pro nákup nových knih. Místní národní výbor proto usiloval o získání stálého pracovníka pro vedení knihovny a současně o finanční a materiálně-technické zajištění, které by knihovně umožnilo její další rozvoj. Těchto cílů se podařilo dosáhnout v roce 1967, kdy byla místní lidová knihovna v Kněževsi v rámci celostátní knihovnické reformy vybrána za střediskovou knihovnu pro Kněževs a okolí. Vedle knihovnických služeb zajišťovala i metodické vedení pro celkem 9 okolních vesnických knihoven.

Po profesionalizaci knihovny v roce 1967 převzala její vedení Zdeňka Vostatková, provdaná Bestajovská. V roce 1968 ji vystřídala Miluše Martínková. V roce 1974–2008 vedla knihovnu Ladislava Fröhlichová. S jejím působením je spojen největší rozkvět kněžveské knihovny v 70. až 90. letech. Do vzpomínek čtenářů se zapsala jako knihovnice s dokonalým přehledem o literatuře.

Profesionalizace knihovny přinesla zlepšení služeb pro čtenáře, ale především zvýšený příliv knižních novinek (několik set titulů ročně), který se pak příznivě odrazil v rostoucím

počtu čtenářů i výpůjček. V roce 1975 překonal počet výpůjček poprvé hranici 10 tisíc a v dalších letech dále rostl. V osmdesátých letech zaznamenávala knihovna přes 20 tisíc výpůjček za rok a tento trend se udržel ještě po celá devadesátá léta. V roce 1997 dosáhl počet výpůjček téměř 25 tisíc. Čtenářem knihovny byl tehdy každý třetí obyvatel Kněževsi. Kněžveská knihovna patřila mezi největší a nejspěšnější na Rakovnicku.

Koncem sedmdesátých let tvořily děti a mládež již více než polovinu všech čtenářů kněžveské knihovny. Vedle pohádek a dětských příběhů se mezi nimi těšily velké oblíbě i nová vydání dobrodružných a fantastických románů Julese Vernea (vycházely průběžně od 50. let) nebo encyklopedie.

V osmdesátých letech se knihovna přestěhovala z čp. 124 do budovy spořitelny (čp. 21) na protější straně náměstí a odtud již v novém tisíciletí do současných prostor v čp. 69.

S pádem komunismu v roce 1989 zmizela i knižní cenzura. Svůj velký návrat slavila anglo-americká oddechová literatura. Symbolem raných devadesátých let se staly harlekýnky – nenáročné milostné romány v typických červených deskách, detektivky z dostihového prostředí od Dicka Francise nebo strašidelné příběhy Krále hrůzy Stepheny Kinga. Po harlekýnkách nebo kingovkách se v dalších letech staly čtenářským fenoménem příběhy čarodějnického učně Harryho Pottera, trilogie Padesáti odstínů šedi nebo temných severských detektivek, jejichž slávu odstartoval román Stiega Larssona Muži, kteří nenávidí ženy.

Již 150 let je knihovna v Kněževsi zdrojem zábavy a poučení. Se svými více než 20 tisíci svazky stále patří mezi největší na Rakovnicku.